

НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО
ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Силабус навчальної дисципліни «Підходи до управління ризиками та безпекою»

Інститут	Інженерної та спеціальної підготовки
Кафедра	Підвищення кваліфікації та спеціалізованої підготовки у сфері цивільного захисту
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Обсяг навчальної дисципліни	4 кредити ЕКТС/120 год.
Тип навчальної дисципліни	Вибіркова
Навчальний семестр	Другий
Форма здобуття вищої освіти	Денна, заочна
Мова викладання	Українська
Викладач(і)	<p></p> <p>Цимбал Богдан Михайлович, професор кафедри підвищення кваліфікації та спеціалізованої підготовки у сфері цивільного захисту навчально-наукового інституту інженерної та спеціальної підготовки, доктор наук з державного управління, доцент. Наукові інтереси стосуються оцінки ризиків на робочому місці, матеріалознавства, безпеки та гігієни праці, засобів індивідуального захисту, тертя та зношування деталей машин, безпеки особистості в умовах сталого розвитку, екологічної безпеки та санітарно-гігієнічного нормування. Автор та співавтор понад 355 наукових праць, (в тому числі публікації у періодичних виданнях, які включені до наукометричних баз Scopus та Web of Science). Головний редактор редакційної колегії наукових фахових збірників «Вісник Національного університету оборони України», «Державне управління».</p> <p>Профіль в наукометричних базах даних: ScopusID: 57201773760 Web of Science: S-6339-2019 Google Scholar: citations?hl=uk&user=z67tmGAAAAAJ ORCID: https://orcid.org/0000-0002-2317-3428 Контактні дані для консультування: tsymbal_bohdan@nuczu.edu.ua</p>

Анотація навчальної дисципліни	<p>Вивчення навчальної дисципліни «Підходи до управління ризиками та безпекою» спрямоване на формування у здобувачів вищої освіти цілісного розуміння сучасних концепцій, методів та інструментів оцінювання і контролю професійних ризиків у виробничому середовищі. Дисципліна охоплює правові, організаційні, технічні та психофізіологічні аспекти забезпечення безпеки праці, а також принципи побудови ефективних систем управління ризиками відповідно до міжнародних стандартів і кращих світових практик.</p>
Мета вивчення навчальної дисципліни	<p>Мета вивчення дисципліни: ознайомлення здобувачів вищої освіти з підходами до ідентифікації небезпек, оцінювання та управління професійними ризиками, формування вмінь застосовувати методи аналізу, контролю та мінімізації ризиків у виробничому середовищі, а також забезпечення здобувачів комплексом знань, умінь і навичок, необхідних для професійної діяльності у сфері охорони праці, техногенної та промислової безпеки.</p>
Форми організації освітнього процесу (види навчальних занять)	<p>Лекції, семінари, самостійна робота, практичні завдання. Навчальні заняття (лекційні, практичні, семінарські, індивідуальні); консультації; самостійна робота; контрольні заходи.</p>
Компетентності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знання на рівні новітніх досягнень, необхідні для інноваційної діяльності у сфері охорони та безпеки праці. 2. Спроможність застосувати на практиці теорії прийняття управлінських рішень і методи експертних оцінок. 3. Здатність організовувати моніторинг джерел небезпек й аналізувати його результати, розроблювати рекомендації щодо запобігання та ліквідації небезпек. 4. Здатність застосовувати нові підходи до аналізування процесів, стану об'єктів та прогнозування можливих причин виникнення надзвичайних ситуацій. 5. Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців. 6. Здатність до реалізації нових методів, спрямованих на регулювання безпеки та оцінювання рівнів ризику. 7. Здатність створювати сучасні моделі систем безпеки на роботі шляхом творчого застосування отриманих знань. 8. Здатність забезпечувати організаційні і навчально-методичні заходи щодо набуття працівниками знань, необхідних для збереження життя і здоров'я.

<p>Програмні результати навчання</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Застосовувати отримані знання правових основ управління охороною та безпекою праці на підприємстві у практичній діяльності. 2. Ідентифікувати небезпеки та можливі їх джерела, оцінювати ймовірність виникнення небезпечних подій та їх наслідки. 3. Визначати фізичні, хімічні, біологічні та психофізіологічні шкідливі виробничі чинники та розробляти заходи відповідно до ієрархії усунення ризиків. 4. Оцінювати небезпеки робочого простору та трудової діяльності, реалізовувати заходи безпеки і покращення умов праці. 5. Моделювати, представляти, порівнювати та використовувати світові практики безпеки з урахуванням ризикорієнтованого підходу. 6. Розробляти та використовувати технічну документацію щодо упередження виникнення ризиків. 7. Проводити оцінку професійних ризиків, визначати рівень небезпек, організувати нагляд та контроль за ризиками. 8. Розуміти культуру безпеки, лідерство та організувати роботу для її підтримки, врегульовувати трудові конфлікти. 9. Розуміти екологічні проблеми металургійного підприємства.
<p>Де можна застосувати отримані знання та вміння</p>	<p>Отримані знання та вміння з дисципліни «Підходи до управління ризиками та безпекою» можуть застосовуватися у професійній діяльності під час організації безпечних умов праці на підприємствах, в установах та організаціях. Вони дозволяють ідентифікувати небезпеки, аналізувати джерела ризиків, оцінювати ймовірність виникнення небезпечних подій та їх можливі наслідки. Набуті компетентності використовуються під час оцінювання професійних ризиків, розроблення та впровадження заходів щодо їх мінімізації, організації моніторингу небезпечних факторів і контролю за дотриманням вимог безпеки у виробничому середовищі. Крім того, ці знання застосовуються у сфері цивільного захисту, техногенної та промислової безпеки, зокрема під час прогнозування можливих надзвичайних ситуацій, прийняття управлінських рішень щодо забезпечення безпеки працівників та формування культури безпеки в організаціях. Отримані вміння також можуть використовуватися у науковій та освітній діяльності для аналізу виробничих процесів, дослідження факторів ризику та розроблення сучасних моделей систем управління безпекою.</p>
<p>Зміст навчальної дисципліни</p>	<p>Кількість годин</p>
<p>Тема 1.1. Засади оцінки ризиків в охороні праці</p>	<p>5</p>
<p>Тема 1.2. Еволюція підходів до оцінки ризиків.</p>	<p>5</p>
<p>Тема 1.3. Методики ідентифікації та оцінки небезпек.</p>	<p>5</p>

Тема 1.4. Організація безпечного простору та усунення ризиків.	5
Тема 1.5. Оцінка ризиків при роботах на висоті.	5
Тема 1.6. Безпека при роботі з рухомими та обертовими механізмами.	9
Тема 1.7. Оцінка ризиків під час використання вантажопідіймальних машин (ВІМ).	6
Тема 1.8. Процедури ЛОТО та енергетична ізоляція.	6
Тема 1.9. Безпечна робота з електрообладнанням.	6
Тема 2.1. Міжнародні та національні стандарти з безпеки праці	6
Тема 2.2. Система управління охороною праці як процес PDCA	6
Тема 2.3. Моніторинг небезпек та контроль ризиків	6
Тема 2.4. Розслідування інцидентів та аналіз корінних причин	7
Тема 2.5. Документування СУОП та управлінські процедури	5
Тема 3.1. Людський фактор і поведінкові аспекти безпеки	5
Тема 3.2. Лідерство та культура безпеки	5
Тема 3.3. Організація навчання з охорони праці	5
Тема 3.4. Екологічні ризики виробництва	5
Тема 3.5. Сучасні методи оцінки екологічних ризиків	5
Тема 3.6. Інтеграція охорони праці та екобезпеки у системи управління	5
Тема 3.7. Підсумкова оцінка ризиків та формування стратегії управління безпекою	5
Загальна кількість годин	120

Форма підсумкового контролю	Диференційований залік
Оцінювання навчальних досягнень	Здійснюється за 100-бальною шкалою за критеріями, що наведені у робочій програмі дисципліни
Політика викладання навчальної дисципліни	<ol style="list-style-type: none"> Активна участь в обговоренні навчальних завдань, попередня підготовка до семінарських та практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань. Беззастережне дотримання під час занять правил безпеки, вимог охорони праці, санітарно-гігієнічних норм та протиепідемічних заходів. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються). Здобувачі освіти мають право на визнання результатів навчання з дисципліни, набутих у неформальній та/або інформальній освіті. Здобувачі освіти мають право на оскарження результатів підсумкового контролю з дисципліни або процедури його проведення. Здобувачі освіти мають право на самостійний вибір форм і проблематики індивідуальних завдань. При виконанні індивідуальної роботи здобувачі освіти зобов'язані дотримуватись політики академічної доброчесності. У разі виявлення фактів порушення політики здобувачі несуть персональну відповідальність згідно із законодавством України та нормативними документами НУЦЗ України.
Рекомендовані основні джерела інформації	<ol style="list-style-type: none"> Охорона праці у сфері професійної діяльності / Укладачі: С. Ю. Рагімов, В. О. Собина, Д. В. Тарадуда, А. Б. Фещенко. – Х.: НУЦЗУ, 2023. – 262 с. Основи охорони праці: підручник / Я.О. Серіков та ін. Київ: Центр учб. літ., 2024. 250 с. Оришак О.В, Горбачова Г.В. Основи охорони праці: навч. посіб. Кропивницький: Центральноукр. нац. техн. ун-т, 2022. 175 с.

4. Основи охорони праці: підручник. 6-те вид. / М.П. Гандзюк та ін. Київ: Каравелла, 2023. 384 с.
5. Березуцький В.В., Сукач С.В. Ризики та безпека населення в умовах потенційної загрози [Електронний ресурс]: навч. посібник; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Електрон. текст. дані. Харків : НТУ «ХПІ», 2024. 225 с.
6. Пожарова О.В. Охорона праці: навчальний посібник. Одеса: НУ «ОЮА», 2022. 86 с.
7. Забезпечення безпеки особового складу пожежно-рятувальних підрозділів під час виконання завдань за призначенням за умов воєнного стану: методичний poradnik / В.В. Коваленко, І.О. Васильєв, В.В. Присяжнюк, І.В. Бабійчук, К.Г. Белікова, Т.М. Скоробагатько, В.Л. Сидоренко, І.М. Голубець, Є.А. Власенко, М.Л. Якіменко, А.В. Прусський, С.П. Потеряйко, Н.М. Романюк, В.О. Тищенко, А.М. Демків, В.І. Мельник, Р.В. Климась, Д.В. Серета. Київ: ІДУ НД ЦЗ, 2023. 121 с.
8. Організація профілактичної роботи із запобігання нещасним випадкам службами охорони праці структурних підрозділів ДСНС України: методичний посібник / І.О. Васильєв, А.В. Прусський, С.А. Єременко, В.Л. Сидоренко, В.О. Тищенко, І.М. Голубець, Є.А. Власенко, С.П. Потеряйко, К.Г. Белікова, В.В. Павленко. Київ, 2023. 135 с.